

[Time: 2 Hours]

[Marks: 60]

- N.B:** Please check whether you have got the right question paper.
 1. All questions are compulsory.
 2. All questions carry equal marks.

Section A

Q.1 a) Describe the magnitude, causes & effects of foreign debt crisis. How do poor nations get a situation of debt crisis (Note: here students can explain the history of debt crisis in India of 1990?)

OR

b) Present a detailed conceptual understanding of the term 'Globalization'. Critically review the economic, cultural & social impact globalization processes has had on India.

Q.2 a) Explain the central viewpoints of four major theories of development & in your views, which theory/theories has more relevance to developing countries like India.

OR

b) Poverty is a structural problems in India. Substantiate your answer with relevant arguments & examples. Explain the causes & Impact of poverty as structural problem.

Q.3 A) Explain the developmental issue of world hunger, it's magnitude & causes. What remedies/ interventions you can suggest for the global hunger crisis.

OR

B) Write short notes any two

- Human development index & India.
- Social work practice & study of development economics
- Entitlement approach of Amartya Sen

Section B

Q.4 Answer either (a) or (b) :-

a) Discuss the term POLITICS.

OR

b) According to you why is it essential for social work students to Study Politics.

Q.5 Answer either (a) or (b) :-

a) According to you what are the advantaged and disadvantages of DEMOCRACY.

OR

b) i) What are the functions of a POLITICAL PARTY.

ii) What are the characteristics of an Indian political Parties.

Q.6 Answer either (a) or (b) :-

a) Discuss in detail the issue of POLITICAL CORRUPTION.

OR

b) Write short notes (any two)

- Pressure Group.
- Essential Elements of The State.
- Dictatorship
- Role of Media in a democracy.

[वेळ: दोन]

[गुण: ६०]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. सर्व प्रश्न आवश्यक.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण.

भाग अ

प्रश्न. अ) परदेशी कर्ज/ऋण समस्येचे प्रमाण, कारण व उपाय सांगा. गरीब राष्ट्रे ह्या
१ समस्येचे बळी कसे बनतात (टिप: विद्यार्थ्यांनी १९९० च्या ऋण संकटांचे इतिहास मांडावे)

किंवा

ब) जागतिकीकरणाची संकल्पना सविस्तर लिहा. त्याचे भारतीय समाजावर आर्थिक, सामाजिक व सांस्कृतिक परिणाम कोणते.

प्रश्न. अ) विकासाच्या चार मुख्य सिद्धांतांची वैशिष्ट्ये ह्या. तुमच्या मते कोणता सिद्धांत
२ भारतासारख्या प्रगत देशाला लागू पडतो.

किंवा

ब) भारतासाठी गरिबी एक संरचनात्मक समस्या हे उदाहरण देऊन स्पष्ट करा. संरचनात्मक समस्या असल्यास गरिबीचे कारण व परिणाम कोणते?

प्रश्न. अ) वैश्विक भुकेची विकासाची समस्या जाणून घेऊन त्याचे प्रमाण, कारण व उपाय
३ नमूद करा.

ब) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) भारत व मानवी विकास निकष
ब) समाजकार्य व आर्थिक विकासाचा अभ्यास
क) अमर्त्यसेनचा एनटायटलमेंट अप्रोच / दृष्टीकोण

भाग ब

प्रश्न. अ) 'राजकारण' ह्या संज्ञेची चर्चा करा.

१०

४

किंवा

ब) समाजकार्य विद्यार्थ्यांनी राजकारणाचा अभ्यास करणे का महत्वाचे आहे. आपले मत लिहा.

प्रश्न. अ) आपल्या मते लोकशाहीचे फायदे आणि तोटे काय आहेत.

१०

५

किंवा

ब) अ) राजकीय पक्षाची कार्ये काय आहे?

१०

ब) भारतीय राजकीय पक्षांची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्रश्न. अ) राजकीय भ्रष्टाचार ह्या समस्येवर सविस्तर चर्चा करा.

६

किंवा

ब) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

i) दबाव गट

ii) राज्याचे महत्वाचे घटक

iii) हुकूमशाही

iv) लोकशाहीत माध्यमांची भूमिका

*****